

**Vereniging voor Bestuurskunde van de
Nederlandse Antillen &
Aruba**

Hoe zal het zijn op Curacao in 2020

Een bijeenkomst georganiseerd door de Vereniging voor Bestuurskunde Nederlandse Antillen en Aruba in samenwerking met de Sociaal-Economische Faculteit van de Universiteit van de Nederlandse Antillen op 29 mei 2002

Augustus 2002

Redactie
Drs. Miguel P Goede

Inhoudsopgave

Inleiding	<i>Drs. Miguel P. Goede</i>	2
Hoe zal het zijn op Curacao in 2020	<i>Theo Dol</i>	3
Als alles mislukt?	<i>Drs. Ing. I. S. Martina</i>	6
Als alles lukt?	<i>E. D. Th. van der Hoeven</i>	20
Als niet alles lukt en niet alles mislukt	<i>Mrs. Suzy F. C. Camelia- Römer—LL. M.</i>	29
Hoe zou het moeten zijn?	<i>Chey Bottse</i>	39

Inleiding

Intuïtie is niets anders dan samengebalde informatie die op het juiste moment wordt gecombineerd. Intuïtie kan daarom niet zonder ervaring—en niet zonder veel informatie te verzamelen. Pratend over de toekomst is het opvallend dat velen menen daar geen verstand van te hebben. We dienen onze toekomst echter te organiseren—en niet af te wachten totdat we onplezierig worden verrast. De 'unability to adapt' - zoals een van de inleiders constateert, is de voorbode van het uitsterven van de soort, volgens Darwin.

Hoewel het uitsterven van de Antilliaan wereldwijd geen dramatische gevolgen zal hebben, vinden we het een onplezierige gedachte. Vandaar deze aanzet vanuit de VBNA om ons aanpassingsvermogen te scherpen. Raadpleeg de vermelde bronnen en doe er uw voordeel mee. Waar wij kunnen faciliteren zullen wij dit niet laten.

Graag tot ziens op onze volgende bijeenkomst.

Drs. M.P. Goede
Voorzitter

Hoe zal het op Curaçao zijn in 2020?

Door Theo Dol

Niemand kan in de toekomst kijken. De uitnodiging van de VBNA om in de aula van de UNA op 29 mei j.l. te filosoferen over de vraag: "Hoe zal het op Curaçao zijn in 2020?" kan dan ook niet meer opleveren dan een gedachte-experiment.

We weten niet eens hoe Curaçao er volgend jaar uitziet. Waarschijnlijk zal er niet veel veranderd zijn, al liggen er wel onzekerheden over de staatkundige structuur in het verschiet en al nemen we aan dat de economie verder opkrabbelt. Maar ook kunnen er externe factoren opduiken zoals orkanen of een terroristische aanslag zoals die op 11 september jongstleden. Wat terrorisme betreft, zijn de dreigingen nog lang niet voorbij als we de berichten uit Washington mogen geloven.

"Kan je je eigen toekomst bepalen?" Deze vraag lijkt beter op zijn plaats want als dat kan, kan je elk willekeurig jaartal invullen. Kan je criteria te formuleren waaraan een gezonde maatschappij moet voldoen en een manier vinden om die criteria te handhaven? Eventueel tot 2020, als men dat interessant vindt.

Internationaal zijn er inderdaad zulke voorwaarden geformuleerd. Er zijn zelfs 180 landen onlangs langs deze lat gelegd om na te gaan hoe het zit met het welbevinden. Een van de inleiders, Aquallectra-directeur Steven Martina, bracht dat naar voren. Jammer genoeg was Curaçao daar niet bij; Trinidad en Tobago bijvoorbeeld wel.

Indicatoren voor 'welbevinden' zijn onder meer de politieke stabiliteit en de sociale structuur, de economie (koers en bankwezen), rechtshandhaving, niveau van onderwijs en opleiding, het niveau van medische voorzieningen, de huisvesting en het beheer van natuur en milieu. Het is duidelijk dat corruptie, drugscriminaliteit, gebrek aan vrijheid van meningsuiting, een groot aantal dropouts, een ernstige koersval van de nationale munt of gebrekkige gezondheidszorg een gemeenschap kunnen laten afglijden en dat een vergaande ongelijke verdeling kan leiden tot een tweedeling waarin een deel van de bevolking arm

is en een ander deel weliswaar rijk is maar zich tevens bedreigd voelt.

Welbevinden zou dus te meten zijn en alles wat te meten is, kan ook gemonitord worden. Als het fout gaat, zijn er drie mogelijkheden: men heeft niet geleerd (van het verleden), er is niet geanticipeerd op verwachte ontwikkelingen of men heeft zich niet aangepast. Dat laatste is, weten we uit de Origin of Species van Darwin, fataal. Ook Curaçao kreeg met dit fenomeen te maken door de uitgaven niet aan te passen aan de dalende inkomsten zodat het eiland thans een torenhoge schuldenlast meestorst waarvan alleen de rente en aflossing al 100 miljoen jaarlijks bedraagt. Aqualectra heeft het experiment aangedurfd om tot 2020 vooruit te denken. Het bedrijf kampt met een verouderd en inefficiënt productiebedrijf en een lekkend leidingnet zodat men ver vooruit moest denken om grote investeringen rendabel te maken.

Bij techniek duikt het gevaar op dat op het moment dat de modernste machine net is geïnstalleerd, de snel voortschrijdende technologie een ander apparaat ontwikkelt dat veel efficiënter en ook nog goedkoper is. Dat fenomeen wordt aangeduid als de wet van de remmende voorsprong. De nieuwere versie kan de fabriek niet aanschaffen want het geld is immers uitgeven aan de machine die net is aangekocht.

Zo zijn er onvoorziene variabelen die anticipatie en aanpassing tot een hachelijke onderneming kunnen maken. Wat geldt voor techniek, geldt in nog hogere mate voor een maatschappij die voortdurend in ontwikkeling is.

Het is verleidelijk om in plaats van twintig jaar vooruit, twintig jaar terug te gaan. In 1982 was Curaçao tamelijk welvarend. Shell was er nog - als grootste werkgever met 2.400 mensen in dienst. De koers van de bolívar zorgde voor veel kooplustige Venezolanen in Curaçao. De criminaliteit viel wel mee; een handjevol verslaafden, geen drugsmoorden; de oude gevangenis te Koraal Specht kon de boeven nog bergen. Internet bestond nog niet, de personal computer nauwelijks. Aruba hoorde er nog bij (maar het jaar daarna al, in 1983, kreeg Betico Croes zijn zin).

Is Curaçao nu slechter af dan in 1982? Dat hangt van de perceptie af, vindt ex-minister Suzy Camelia-Römer, ook een van de inlei-

ders, vorige week in de UNA. Als (inmiddels ex-) politicus moest ze een scherp oog hebben voor perceptie, vooral voor die van de kiezer. En de kiezer heeft altijd gelijk, ook al vielen de puinhopen van Paars volgens The Economist wel mee.

Op Curaçao heeft 21% van de huishoudens een aansluiting op internet, ruim 33% heeft een computer thuis en 61% een mobiele telefoon. Ook in die zin is de situatie met die van 1982 niet te vergelijken. Van de overheid wordt thans meer snelheid verwacht in besluitvorming, aldus Camelia-Römer. Vanuit de zaal werd opgemerkt dat er ook meer interactie moet plaatsvinden tussen politici en burgers.

De ex-minister stelde voor om een Centraal Planbureau op te richten, een onafhankelijke instelling die een oordeel kan geven over het handelen van de overheid. Ook pleitte ze voor een website waarop een geïnteresseerd publiek – zoals de aanwezigen die avond in de aula- zijn/haar mening kan geven.

In 1994 wist de overheid niet hoeveel ambtenaren er eigenlijk in dienst waren. Nu heeft ex-gedeputeerde Tilly Pikerie het ontwerp klaar voor een digitale overheid. Dankzij de computer krijgt de overheid meer greep op haar functioneren en moet de burger daar ook meer bij betrokken kunnen worden.

In 1982 werd niet nagedacht over de toekomst. Nu wel. In de tussentijd is het opleidingsniveau op Curaçao gestegen en dankzij de moderne telecommunicatie is uitwisseling van kennis snel toegenomen. Er is behoefte aan een publiek debat over belangrijke zaken. Volgens VBNA-voorzitter Minguel Goede is zijn vereniging bereid om met enige regelmaat zo'n debat te organiseren zoals dat ook in het verleden het geval is geweest. De vereniging voor Bestuurskunde gaat ook werken aan een denktank op internet, een website waar een publiek debat gevoerd kan worden over onderwerpen als participatieve democratie, staatkundige structuur, invloed van de media, integriteit, rechtspraak, toerisme, onderwijs, gezondheidszorg, over kortom, de toekomst van Curaçao.

HOE ZAL HET IN CURAÇAO ZIJN IN 2020 ALS ALLES MISLUKT?

Drs. Ing. I.S. Martina—Managing Director Aqualectra

Inleiding en vraagstelling

Uiteraard kan niemand in de toekomst kijken en het leveren van een bijdrage aan dit thema is dan ook geen sinecure. Bovendien ben ik van nature een optimist vandaar dat het leveren van een bijdrage aan dit thema, op zich al een behoorlijke uitdaging is en het feit dat ik een pessimistisch scenario moet leveren de uitdaging des te groter maakt hetgeen de zaak nog meer bemoeilijkt.

De vraag "Hoe zal het in Curaçao zijn in 2020 als alles mislukt?" behoeft verduidelijking, immers: roept bij mij direct de volgende vragen op.

- Wat is alles?
- Wat is mislukken, tegen welke norm?
- Wie is verantwoordelijk?

Deze vragen in ogenschouw nemende beland ik op de volgende kernvragen:

- Wat willen met z'n allen? en
- Wat hebben we met z'n allen afgesproken daarvoor te doen?

In het navolgende wordt getracht een bevredigend antwoord te vinden op deze zeer interessante vragen.

Het kader

Wat is alles? In de context van "Hoe zal het in Curaçao zijn in 2020 als alles mishukt?"

Als alles mislukt impliceert dat een negatieve ontwikkeling van reeds lopende en voorgenomen processen. In wezen wordt gezocht naar een gemeenschappelijke noemer op basis waarvan trends gevolgd kunnen worden. Een speurtocht naar zo'n gemeenschappelijk noemer bij o.a. internationale instanties zoals

de UN, UNDP en de OECD alsook lokaal bij het economisch planbureau heeft geleid tot een aantal indexen zoals:

- The Wellbeing of Nations
- Standard of living;
- Human Development Index:

Teneinde het kader te creëren wordt een definitie gegeven van deze indexen:

The wellbeing of nations

The Wellbeing of Nations surveys 180 countries and is the first global assessment of sustainability. It is intended to promote high levels of human and ecosystem wellbeing, demonstrate the practicality and potential of the Wellbeing Assessment method, and encourage countries, communities, and corporations to undertake their own wellbeing assessments.

Wellbeing Assessment

Wellbeing Assessment is a method of assessing sustainability that gives people and the ecosystem equal weight and provides a systematic and transparent way of: deciding the main features of human and ecosystem wellbeing to be measured; choosing the most representative indicators of those features; and combining the indicators into a Human Wellbeing Index (HWI), Ecosystem Wellbeing Index (EWI), Wellbeing Index (WI), and Wellbeing/Stress Index (WSI, the ratio of human wellbeing to ecosystem stress). Together, these four indices provide a measurement of sustainable development.

Wellbeing Assessment can be used at any level from municipality to the world. It differs from other approaches to assessing sustainability in its dual focus on human and ecosystem wellbeing and its use of the Barometer of Sustainability to sum a comprehensive set of indicators into the HWI, EWI, WI, and WSI.

The Wellbeing Assessment method was developed and tested

with the support of IUCN-The World Conservation Union and the International Development Research Centre (IDRC). It began as a synthesis of assessment approaches formulated by Alejandro Imbach, Diana Lee-Smith, and Tony Hodge, and Robert Prescott-Allen's Barometer of Sustainability method. These approaches were tested and improved by teams in Colombia, Zimbabwe, and India, and IUCN offices in Central America, Southern Africa, and Pakistan, during the first phase (1994-96) of a project on assessing progress toward sustainability, undertaken by IUCN with the support of IDRC. Prescott-Allen further developed the method for the second phase of the IUCN/IDRC project (1997-99) and *The Wellbeing of Nations*. Additional tests of the Barometer of Sustainability and the complete method have been conducted in Canada, India, Nicaragua, Zambia, and Zimbabwe.

Equal treatment of people and ecosystem: the Egg of Wellbeing

The Wellbeing of Nations equates sustainable development with the good life, and the good life with high levels of human and ecosystem wellbeing. A high level of human wellbeing is essential because no one wants to sustain a low standard of living. A high level of ecosystem wellbeing is just as essential because the ecosystem supports life and makes possible any standard of living. The necessity of both is illustrated by the metaphor of the Egg of Wellbeing. The ecosystem surrounds and supports people much as the white of an egg surrounds and supports the yolk. Just as an egg is good only if both the yolk and the white are good, so a society can be well and sustainable only if both people and the ecosystem are well.

The standard of living

Level of consumption that an individual, group, or nation has achieved. The evaluation of a standard of living is relative, depending upon the judgment of the observer as to what constitutes a high or a low scale. A relative index to the standard of living of a certain economic group can be gathered from a

comparison of the cost of living and the wage scale or personal income. Factors such as discretionary income are important, but standard of living includes not only the material articles of consumption but also the number of dependents in a family, the environment, the educational opportunities, and the amount spent for health, recreation, and social services.

Unemployment, low wages, crowded living conditions, and physical calamities, such as drought, flood, or war, may bring a drop in the standard of living, and, conversely, an increase in social benefits and higher wages may bring about a rise. While standard of living may vary greatly among various groups within a country, it also varies from nation to nation, and international comparisons are sometimes made by analyzing gross national products, per capita incomes, or any number of other indicators from life expectancy to clean water. Overall, industrialized nations tend to have a higher standard of living than developing countries. In the United States, as in most Western nations, the standard of living has shown a steady trend upward.

Human development index

The Human Development Index measures a country's achievements in three aspects of human development: longevity, knowledge, and a decent standard of living.

Longevity is measured by life expectancy at birth; knowledge is measured by a combination of the adult literacy rate and the combined gross primary, secondary, and tertiary enrolment ratio; and standard of living, as measured by GDP per capita (PPP US\$).

To capture the attention of policy makers, media and NGO's and to draw their attention away from the more usual economic statistics to focus instead on human outcomes, not economic data, the HDI was created to re-emphasize that people and their lives should be the ultimate criteria for assessing the development of a country, not economic growth or interest

rates.

To question national policy choices - asking how two countries with the same level of income per person can end up with such different human development outcomes (HDI levels). For example, Viet Nam and Pakistan have similar levels of income per person, but life expectancy and literacy differ greatly between the two countries, with Viet Nam having a much higher HDI value than Pakistan. These striking contrasts immediately stimulate debate on government policies on health and education, asking why what is achieved in one country is far from the reach of another.

The HDI can be used as well to highlight wide differences within countries, between provinces or states, across races, language or religious groupings. Highlighting internal disparities along these lines has raised national debate in many countries

De elementen

Deze indexen hebben enkele aspecten gemeenschappelijke elementen, n.m.m.:

- *Political and social environment* (political stability, crime, law enforcement, etc)
- *Economic environment* (currency exchange regulations, banking services, etc)
- *Socio-cultural environment* (censorship, limitations on personal freedom, etc)
- *Medical and health considerations* (medical supplies and services, infectious diseases, sewage, waste disposal, air pollution, etc)
- *Schools and education* (standard of schools)
- *Public services and transportation* (electricity, water, public transport, traffic congestion, etc)
- *Recreation* (restaurants, theatres, cinemas, sports and leisure, etc)
- *Consumer goods* (availability of food/daily consumption items, cars, etc)
- *Housing* (housing, household appliances, furniture,

- maintenance services, etc)
- **Natural environment** (climate, record of natural disasters)

Door het monitoren van de ontwikkelingen van deze aspecten wordt een eenduidig referentiekader gecreëerd voor het volgen van trends om zodoende concreet invulling te geven van het vraagstuk “Wat is alles” binnen de context van “Hoe zal het op Curaçao zijn in 2020 als alles fout gaat?” en dit inzichtelijk te maken.

De norm

Als norm wordt uitgegaan van de huidige situatie, vergelijkbaar met een nulmeting. Op basis daarvan kan een voorstelling worden gegeven van een negatieve trend.

Nu we min of meer het gemeenschappelijk kader hebben gecreëerd voor “wat is alles” alsook de norm hebben bepaald op basis waarvan een mislukking is af te zetten dient een antwoord gezocht te worden op de vraag: Wie is verantwoordelijk?

Het verantwoordelijkheidsvraagstuk berust volgens mij zowel bij de publieke als bij de private sector, maar ook bij het individu. Het is een collectieve verantwoordelijkheid. Immers de taken, verantwoordelijkheden alsook de autoriteit ligt bij de regering en overheid, de werkgeversorganisaties, de werknemersorganisaties, de NGO's, de media en niet te vergeten private personen. Dit collectief is in staat positief invulling te geven aan die aspecten die de kwaliteit van het leven bepalen. Dit gezegd hebbende doet, mede i.v.m. het interactief karakter, de volgende vraag zich voor:

- Wat hebben we met z'n allen afgesproken daar voor te doen? Binnen de context van “wat willen we met z'n allen?”

Plannen en doelstellingen

In verschillende brondocumenten zijn plannen opgenomen en vastgesteld allen met het doel op een duurzame wijze invulling te geven aan vraagstukken van onze maatschappij die allen positief bijdragen aan de aspecten van "wellbeing". Ik wil volstaan met het noemen van enkele plannen en afsprakenkaders zoals:

- Het regeerakkoord 2002 – 2006;
- Het bestuursprogramma Eilandgebied Curaçao 1999-2003;
- Vishon Korsou;

Deze plannen en afsprakenkaders hebben een overkoepelend karakter. Hiernaast zijn er ook vele sectorale programma's zoals:

- Het Eilandelijke Ontwikkelingsplan (EOP)
- Het Meerjaren Economisch Plan (MEP)
- Plannen van de onderwijssector;
- Plannen van de toeristische sector;
- Plan 2020 van de Utiliteitssector;

In wezen bestaan er heel concrete plannen en afsprakenkaders die vrij concreet invulling geven aan de vraag: "wat willen we met z'n allen?". Als alles mislukt impliceert dit, dat het collectief niet succesvol is geweest in de implementatie van datgene wat we met z'n allen willen en met z'n allen hebben afgesproken daarvoor te doen!!!

Als alles mislukt

In zo'n negatief scenario zullen onze kinderen en kleinkinderen in een Curaçaose maatschappij terecht komen waarbij:

- Vrijheid van meningsuiting beperkt is;
- Corruptie, drugs en criminaliteit hoogtij vieren;
- Maatschappelijke veiligheid onder de maat is;
- Publieke transportOpenbaar vervoer onder de maat is;
- Gezondheidszorg onder de maat is;

- Water en elektriciteitsvoorziening onder de maat is;
- Telecommunicatie onder de maat is;
- Sociale huisvesting onder de maat is;
- Etc, etc

In wezen zal de maatschappij zich karakteriseren door een grote tweedeling van de "Haves and the have nots". Immers het leven wordt steeds duurder, de werkeloosheid neemt toe, de zorg neemt af en de toevlucht wordt gezocht in corruptie, drugs en criminaliteit. Wat tevens verontrustend zal zijn is de wijze waarop een deel van de "Haves" aan hun fortuin komt. Kortom een samenleving die wij beslist niet wensen voor onze kinderen en kleinkinderen temeer er reële voorbeelden zijn van zulke maatschappijen in de wereld.

Oorzaken voor mislukking

Nu we enigszins inzicht hebben in Curaçao 2020 als alles mislukt, immers de aspectenelementen waar naar gekeken moet worden zijn helder, de norm is gesteld en de het verantwoordelijkheids-vraagstuk is behandeld, doet de volgende cruciale vraag zich voor:

Waarom zijn we niet succesvol geweest in de implementatie van wat we met z'n allen hebben afgesproken te doen in de context van wat we met z'n allen willen.

Uit de literatuur valt te concluderen dat falen als volgt wordt gecategoriseerd:

- Failure to learn; Het falen om te leren;
- Failure to anticipate; Het falen om te anticiperen;
- Failure to adapt; Het falen om zich aan te passen;

Uit de verschillende voorbeelden die worden gegeven wordt geïllustreerd dat een van de drie faalfactoren leiden tot schade, twee van de faalfactoren op hetzelfde moment leiden tot serieuze ongewenste situaties en alle drie faalfactoren tezamen leiden tot

X

een catastrofe.

In scenario denken is het anticiperen een complex vraagstuk. Inmers de juiste vragen moeten gesteld worden. Echter we worden geconfronteerd met de volgende feiten:

- Wat we weten is bekend;
- Wat we niet weten is deels bekend deels onbekend;
- Wat we niet weten dat we niet weten is volledig onbekend.

Als we het universum aan kennis zouden voorstellen als een cirkel dan kunnen we concluderen dat er maar een klein deel is wat we weten. Een groter deel bestaat uit datgene waarvan we weten dat we het niet weten. Het overgrote deel echter bestaat uit het feit dat we niet weten wat we niet weten. Dit is ietwat filosofisch en geeft de complexiteit aan van het anticiperen aan. Ik heb het slechts genoemd als "Food for Thoughts".

Graag zou ik nog een concreet geval willen aanstippen aan de hand van hetgeen wij hebben gedaan in de utiliteitssector waarbij wij ook de cyclus van het leren, anticiperen en aanpassen hebben doorlopen en invulling hebben moeten geven aan het vraagstuk van wat we wel en niet weten.

Een praktijkvoorbeeld; Utiliteitsplan 2020

De drinkwater- en elektriciteitsvoorziening is een essentieel deel van de noodzakelijke infrastructuur voor een gezonde sociaal economische ontwikkeling van Curaçao. Het ondernemingsbeleid op het gebied van de drinkwatervoorziening dient dan ook afgestemd te worden op het voorgestane sociaal economische overheidsbeleid. Dit beleid is erop gericht de betrouwbaarheid van de levering van drinkwater en elektriciteit aan de gemeenschap te verhogen, de kosten hiervan te beheersen en de dienstverlening aan de gemeenschap te optimaliseren. Op grond van bovengenoemde uitgangspunten is het Utiliteitsplan 2020 opgezet, welke voorziet in de strategische kaders over de wijze waarop

invulling wordt gegeven aan levering van water en elektriciteit voor de komende 20 jaar.

Het behelst een visionair aspect op basis waarvan wordt voornitgekeken hoe idealiter de elektriciteit- en watervoorziening er over 20 jaar uitziet, inners de noodzakelijke infrastructurele investeringen van vandaag hebben een reikwijdte van tussen de 15 a 25 jaar. Het behelst ook een marsroute die aangeeft wanneer welke investeringen dienen plaats te vinden teneinde de geformuleerde doelstellingen te realiseren.

Naast het technische/infrastructurele gedeelte zijn ook beleidsplannen aanwezig voor de taakgebieden, HRM, IT, Communicatie, Kwaliteit en Commerce (incasso).

De beleidsplannen met betrekking tot de infrastructuur zijn opgesteld en doorgerekend in drie scenario's. Een centrale scenario en een decentrale scenario waarbij m.n. het kostenaspect de drijfveer is. Ook een duurzame scenario waarbij met name de milieubelasting de voornaamste drijfveer is. Op basis van deze drie scenario's is een ideaal scenario gekozen. Dit is vervat in het Plan2020. Ook is een marsroute van de bestaande situatie naar de toekomstige situatie opgenomen.

Middels dit plan zien wij dat de utiliteitsvoorziening in het jaar 2020 voor wat betreft de elektriciteitsproductie geconcentreerd wordt op het Isla terrein en de nabije omgeving. Tevens wordt voorzien in een afval verwerkingseenheid (Waste to energy). Uitbreiding van windmolensparken zal plaatsvinden op de huidige locaties Tera Cora en Playa Canoa.

Waterproductie zal decentraal plaatsvinden op drie locaties te weten Piscaderbaai, Caracasbaai en Rif S.T. Marie. Derhalve zal de huidige productielocatie te Mundo Nobo verdwijnen. Deze plannen vergen behoorlijke investeringen. Per jaar variërend tussen de ANG 50 en 100 miljoen. In de jaren 2002 – 2007

zullen grote investeringen moeten plaatsvinden teneinde een inhaalslag te bewerkstelligen. In deze periode wordt een totale investering voorzien van zo'n ANG 550 miljoen wat bijna de helft is van de in totaal circa ANG 1,2 miljard aan investeringen die de komende 20 jaar in deze sector dienen plaats te vinden.

Het gekozen scenario heeft ook een gunstige impact op de belasting van het milieu. Zo valt af te lezen uit de projecties dat de SO₂, CO₂ en NO_x emissies met zo'n 40 tot 50% gereduceerd zullen worden. Tevens is een dalende trend in de kostprijs van water en elektriciteit waar te nemen.

Teneinde te voldoen aan de wens voor een gezonde sociaal economische ontwikkeling van Curaçao, is de drinkwater- en elektriciteitsvoorziening van fundamenteel belang. Vanwege dit fundamentele belang zal Aqualectra slechts tevreden zijn indien de voorziening als goed gekwalificeerd wordt. Om de kwalificatie van goed te behalen, zal Aqualectra constant excellentie nastreven. Vandaar dat haar visie luidt: Een excellente voorziening van drinkwater en elektriciteit gepaard gaande met excellente dienstverlening teneinde op pro-actieve wijze bij te dragen aan de sociaal economische ontwikkeling van Curaçao.

Middels de presentatie van ons plan2020 heb ik in vogelvlucht willen aangeven dat wij het vermogen hebben: to Learn, to anticipate, to adapt and to deal with uncertainties"

Kunnen wij van "mislukken" "lukken" maken?

Terug naar het scenario van Curacao2020 met betrekking tot faalfactoren. Over het algemeen is falen toe te schrijven aan ons onvermogen ons tijdig en succesvol aan te passen aan bedreigingen die op ons afkomen. Uit de literatuur valt te lezen dat m.n. "The ability to adapt" een kritieke succesfactor blijkt te zijn in o.a. het waarborgen van een acceptabel welvaarts- en welzijnsniveau.

Indien we een concreet voorbeeld nemen van Curaçao, wisten wij in de begin jaren tachtig dat als gevolg van externe

omstandigheden de inkomsten van de overheid behoorlijk zouden dalen. Immers door internationale wetgeving zijn de offshore inkomsten behoorlijk gedaald. de devaluatie van de Bolivar, het vertrek van de Shell etc etc hebben allen een behoorlijke negatieve impact gehad op de overheidsinkomsten. Toch zijn wij eind jaren tachtig en gedurende de jaren negentig niet in staat geweest de overheidsuitgaven zodanig te beheersen dat deze in balans bleven met de dalende overheidsinkomsten. Het gevolg is de situatie van vandaag met betrokkenheid van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) die boekdelen spreekt en waar ik nu verder niet op in wil gaan. Echter de les die hieruit geleerd moet worden is: "Perhaps we failed to adapt timely". En met 'we' bedoel ik het collectief, daar iedereen, zowel de werkgevers als de werknemersorganisaties tezamen met de overheid te kampen hadden met het probleem van de dalende inkomsten.

Een interessante vraag wordt: Hoe kunnen we ons succesvol aan de veranderende omstandigheden aanpassen? "How can we adapt successfully?". Daartoe zijn enkele factoren van fundamenteel belang te weten:

- *Convergent forces*: Gelijkgerichtheid. Helaas moet ik constateren dat Curaçao van vandaag behoorlijk verzuimd is. Immers, kijk naar het aantal radio stations, kranten, vakbonden en politieke partijen. Ofschoon verscheidenheid ook zijn charme heeft is met name in de moeilijke tijden convergentie nodig teneinde het tij te keren. Dit bepaalt onze "Ability to adapt".
- *Shared vision*: Een gedeelde visie met daaraan gekoppeld waarden en normen creëert een gemeenschappelijke kader op basis waarvan duurzame ontwikkelingen kunnen worden ingezet. Dit thema zal waarschijnlijk behoorlijk uitgediept worden door dhr. van de Hoeven in het optimistisch scenario van Curaçao 2020.

Leadership: Leiderschap t.b.v. het bepalen van de richting en het inspireren van de mensen en het mobiliseren van krachten om gelijkgericht de vooropgestelde doelen te bereiken. Echter wat ik in deze discussie wil brengen is het feit dat leiders ook volgers nodig hebben. In een verzuimd Curaçao hebben de volgers ook een taak en verantwoordelijkheid en dat is het besef dat een leider geen leider is als de volgers niet willen volgen vanwege het feit dat men in een bepaalde zuil verkeert.

Kortom, hoewel het falen voornamelijk ligt aan ons onvermogen als collectief ons succesvol aan te passen aan met name bedreigende omstandigheden zijn we ook bekend met datgene wat we moeten doen om ons succesvol aan te passen.

Recapitulerend

Hoe zal het in Curaçao zijn in 2020 als alles mislukt? Ik heb getracht dit inzichtelijk te maken door bevredigende antwoorden te vinden op de vragen die dit scenario oproept:

Wat is alles?

Middels de indexen "Wellbeing of Nations", "Standard of Living and Human Development Index" hebben we een gemeenschappelijke noemer m.b.t. de aspecten die gevolgd moeten worden.

Wat is mislukken, tegen welke norm? Als norm wordt genomen de situatie van vandaag. Mislukken impliceert een gedegenererde Curaçaose samenleving die we beslist niet wensen voor onze kinderen en kleinkinderen.

Wie is verantwoordelijk? Het betreft een collectieve verantwoordelijkheid van de regering en overheid, werkgeversorganisaties, werknemersorganisaties, NGO's de media en private personen. Mislukken impliceert dat de verschillende entiteiten gefaald hebben in de implementatie van de verschillende plannen en programma's.

Vervolgens is gekeken naar het waarom van het falen en is geconcludeerd dat falen met name te maken heeft met: “Fail to learn, “Fail to anticipate” en “Fail to adapt”. Een duurzame sociaal economische ontwikkeling heeft voornamelijk te maken met en is gecorreleerd aan de mate waarin wij als collectief ons kunnen aanpassen “our ability to adapt” aan met name bedreigende veranderende omstandigheden. . Convergentie, een gezamenlijke en gedeelde visie en leiderschap zijn daarvoor nodig. Allemaal ingrediënten die wij hebben. Vanuit mijn geloof in eigen kunnen poneer ik dan ook de stelling dat *“beslist niet alles zal mislukken”*.

Curaçao, 29 mei 2002

Drs.ing. I.S. Martina

**“Hoe zal het op Curaçao zijn in 2020”
“ALS ALLES LUKT”**

Eigen subtitel

“ALLES KAN IN PRINCIPE LUKKEN!!”

*Inleiding voor de bijeenkomst op 29 mei 2002 van VBNA, UNA
en Vishon Kòrsou.*

E.D.Th. van der Hoeven

Directeur Vishon Kòrsou.

Dames en Heren,

Gouverneur-Generaal Kikkert heeft rond het jaar 1820 een opsomming gemaakt van de hoeveelheid en soort vruchtbomen hier op Curaçao. Hij kwam tot o.a. 9967 kokosbomen, 2031 mispelmomen, 7461 bananenbomen en verder nog diverse andere soorten, voor een totaal van 38.334 vruchtbomen.

Nu vraagt u zich waarschijnlijk af wat ik met het verhaal over deze vruchtbomen wil. Met de bomen niets, maar wel met de gegevens op zich, omdat dit overzicht een mooie relatie biedt met het doel van deze bijeenkomst.

1. Want, staande in 1820, kunnen wij concluderen dat personen jaren ervoor al, neem voor het gemak bijvoorbeeld **1802**, de visie **moeten** hebben gehad om deze bomen te planten.
2. Die visie moet dan in de periode 1802 -- 1820 gepaard zijn gegaan met determinatie, actie en veel zorg, want de bomen zijn geplant en hebben hun groei doorgemaakt.
3. En verder dat met gecombineerde, gemeenschappelijke inzet ons eiland tot productie van de geplande, specifieke vruchten heeft kunnen komen.

Dat was de periode van 1802 naar 1820 en wij staan voor de stap van 2002 naar 2020.

Wat zal een inventarisatie in dat jaar opleveren? Hoe ziet Curaçao eruit in 2020: nog meer bomen, drukker, schoner,

veiliger, een andere vorm van politiek bedrijven, een ander soort
gemeenschap met een ander soort burgers?

Een groot aantal personen heeft zich in 1999 hierover gebogen –
iedereen kon daar trouwens aan deelnemen – en de volgende
visies voor o.a. de volgende drie ontwikkelingsgebieden
geformuleerd:

In 2020 heeft Curaçao:

- een **onderwijssysteem** dat elke burger de kans biedt om zijn of
haar capaciteiten maximaal te benutten; dat permanente educatie
voor iedereen mogelijk maakt, waardoor men kan beantwoorden
aan vereisten van burgerschap in een moderne, technologische en
mondiale samenleving.
- een **kwaliteit van leven** ingegeven door een sociaal en
spiritueel geweten, dat een gezonde levensstijl waarborgt met een
gezamenlijke zorg voor het milieu en voor de ontwikkeling van
onze samenleving.
- een efficiënte, effectieve **overheid** die voldoende
verantwoordelijkheid aflegt, die basisdiensten van hoge kwaliteit aan
de samenleving biedt en voorwaarden schept voor een gezonde
sociale en economische ontwikkeling.

U bent het waarschijnlijk met mij eens dat het fantastisch zou zijn
als we dit inderdaad kunnen realiseren. En dames en heren, we
kunnen het!!

Maar hoe kunnen wij dit resultaat bereiken, wat zijn de
voorwaarden?

Om deze vraag te beantwoorden in context van deze avond,
kijken wij even naar de titel. Wat is “alles” in “Als alles lukt”.
Het woord “alles” omvat m.i. dat:

- I. wij zullen moeten kijken naar onze krachten en onze
kansen en deze benutten;
- II. wij vervolgens een paar te verwachten ontwikkelingen
wereldwijd en kernkenmerken nagaan;

- III. wij daarna in het kort kijken de belangrijkste voorwaarden voor het realiseren van de visie;
- IV. wij tot slot, rekening houdende met onze krachten en onze kansen, met de genoemde ontwikkelingen én met de voorwaarden samen één specifieke eindbestemming per gebied formuleren en realiseren.
- Op dat moment zijn wij dan in de maand mei 2020 en heffen het glas.
- Vanwege de tijd zullen we ons beperken, zoals u net hebt gezien, tot het onderwijs, kwaliteit van het leven en de overheid.

Ad I. Laten we naar het eerste aspect kijken: Wat zijn onze krachten en kansen.

In 1986 heeft de Wereldbank een lijst van de voordelen van ons eiland opgesomd, die daarna in diverse rapporten zijn aangehaald, aangevuld en aangepast.

Volgens de inventarisatie van de Wereldbank beschikt Curaçao o.a. over:

- * goed opgeleide werkers
- * politieke stabiliteit
- * een aangenaam klimaat
- * goede ligging t.o.v. van Noord- en Zuid Amerika
- * associatie met CBI en EU
- * ontwikkelde private sector
- * goede havenfaciliteiten
- * offshore bankaire faciliteiten.

Andere rapporten hebben gesproken over a. de mogelijkheden op toeristisch gebied (eco-toerisme, cultuur-toerisme), b. Curaçao als centrum voor logistieke- financiële-, en trainingsactiviteiten, c. onderhoud van bijvoorbeeld kleine vliegtuigen, en d. Curaçao als een distributie hub.

Min of meer gelden deze krachten en kansen nog steeds.

Ad II. Wat zijn vervolgens de te verwachten ontwikkeling, de kernkenmerken richting 2020 voor elk van de drie gebieden: onderwijs, overheid en kwaliteit van het leven.

- A.** *Voor het onderwijs onderscheiden wij de volgende punten:*
1. een snelle groei van de kennis-economie waarin de banen hogere niveaus van kennis en vaardigheden vereisen;
 2. de huidige trend van een langere periode van onderwijs- en vorming zal zich onverminderd doorzetten, onderwijs wordt een levenslange bezigheid, niet een kwestie van de eerste 15 tot 25 jaar;
 3. het doel van het onderwijs wordt het verschaffen van drie zaken:
 - * het creëren van de faciliteiten en vaardigheden zodat verspreid leren mogelijk wordt gemaakt in de zin van het zelf kunnen actualiseren van kennis;
 - * de capaciteit verhogen om zichzelf te ontwikkelen, het aangeven van de instrumenten om te vinden wat nodig is voor die ontwikkeling;
 - * het derde doel wordt het scheppen van sociaal en emotioneel intelligente personen, die tegelijkertijd samen met anderen kunnen werken en zich ook kunnen aanpassen aan complexe en veranderende situaties.
 4. de leersituaties zullen steeds realistischer worden met online faciliteiten
- B.** *Als tweede de trends in Kwaliteit van het leven*
- * Wat betreft de kwaliteit van het leven moeten wij rekening houden met o.a. de volgende twee aspecten:
- a. bekwaamheid: wij zullen als mens over veel meer (technische en sociale) vaardigheden kunnen en moeten beschikken;
 - b. verbanden: wij zullen in staat moeten zijn veel zaken met elkaar in verband te brengen. Meer dan voorheen, omdat we toegang hebben tot een dagelijkse groei aan

informatie, die wij zullen moeten kunnen verwerken en tegelijkertijd gaan leren leven met de vele stemmen die over elk issue klinken;

Andere trends zijn:

- * de groei van de bevolking en de economische activiteiten die een impact zullen hebben op natuur en milieu, een invloed die alleen in evenwicht gehouden kan worden via groeiende effectiviteit, substitutie en regulatie. Dit impliceert o.a. een groeiende, gemeenschappelijke zorg voor natuur en milieu;
- * bedrijven, en andere organisaties zullen mensen gaan aantrekken met grondige kennis van zaken, met visie, met geloof in eigen kunnen, en de moed en de kracht om de organisatie vooruit te bewegen;
- * de nieuwe gemeenschap zal een zijn van constante verandering. De Amerikaanse natuurfotograaf David Muench zegt het zo: "Natures only constant, is change".

C. De trends voor de overheid geven wij als volgt aan:

- * de eigen, landelijke politiek zal nog sterker bepaald worden door externe factoren. Noem het globalisering, noem het vormen van economische en politieke blokken, hoe het ook zij, uitdagingen en problemen beperken zich niet tot de landsgrenzen. Er ontstaat steeds meer geïnstitutionaliseerde samenwerking tussen landen met dezelfde belangen en groeiende transnationale politieke associaties;
- * gemeenschappen gaan naar een communicatie-intensieve overheid toe, met een groeiende wens van de burgers om inspraak in regels en wetgeving die hun dagelijks leven raken;
- * groeiende participatie van jeugdigen in de beleidsvoorbereiding van de overheid.

III. Het derde aspect waar we naar moeten kijken om Curaçao te laten slagen in 2020: welke zijn de zeer

belangrijke voorwaarden waaraan we moeten voldoen? De succesbepalende karakteristieken voor deze 21ste eeuw zijn: visie, determinatie, leiderschap, gezamenlijke waarden, integriteit en het goede voorbeeld, zodat wij sociale consensus kunnen realiseren over de gezamenlijke, nieuwe richting die wij inslaan.

Leiderschap en visie zijn dringend nodig, want wij leven in een klimaat van snelle wijzigingen en conflicterende wensen en/of intergerelateerde voorwaarden. Zo moet bijvoorbeeld economische ontwikkeling hand in hand gaan met goed onderwijs en training/vorming van de werkenden. Het gaat niet meer om taakgebieden, maar om coherent leiderschap dat vorm geeft aan een zo integraal mogelijk beleid met als additioneel streven te werken met: *disciplined people, disciplined thought, disciplined action.*

- IV. Ik heb u bij het begin toegezegd, dat wij na de analyse van de drie punten: huidige situatie, trends en voorwaarden, in gezelschap van alle personen die Curaçao 2020 tot een succes willen maken, één eindbestemming per gebied zullen realiseren. Wij maken nu de stap naar mei 2020 en kijken terug naar 2002.
- a. Kunnen wij dan, op 29 mei 2020, concluderen dat de mensen in 2002 de visie hebben gehad om de diverse symbolische bomen te planten die wij nodig hebben?
 - b. is er in de periode 2002 – 2020, determinatie, actie en zorg geweest, hebben de symbolische bomen van twee decennia terug hun groei doorgemaakt?
 - c. kunnen wij samen feitelijk en op positieve wijze constateren dat met de gecombineerde inzet ons eiland erin geslaagd is die specifieke vruchten te kweken?

Het antwoord op alle deze vragen is een volmondig JA!
Men wist welke vruchten men wilde gaan plukken en de einddoelen zijn als volgt:

- A. wij hebben een onderwijssysteem dat voorziet in een uitdagend, stimulerend, op maat gesneden programma en dat bijdraagt tot een sociale omgeving die verantwoordelijke, creatieve en productieve burgers vormt voor een veranderende wereldgemeenschap. Onze scholen en onderwijsinstututen zullen bekend staan om hun uitstekende resultaten met volledig vertrouwen van de gemeenschap. Zij zullen goed gevormde en vaardige werkers leveren die voorbereid zijn op het functioneren in hun toekomst van 2020-2040;
- B. In 2020 hebben wij een kwaliteit van leven waarbij al onze medeburgers van alle leeftijden het een genot vinden om op ons eiland te zijn. Dit in het besef dat zij geestelijk, lichamelijk en economisch op een goed niveau kunnen leven, over adequate onderwijsmogelijkheden beschikken en kunnen genieten van een harmonieuze gemeenschap. Een gemeenschap met een rustiek landschap en mooie historische gebouwen, met vriendelijke en capabele mensen die samen willen werken aan de vooruitgang van hun gemeenschap, die verantwoordelijkheid willen dragen voor zichzelf en voor anderen.
- C. Wij functioneren in 2020 met een overheid die leiderschap biedt in een klimaat van veranderingen en conflicterende belangen, die bereid is beslissingen en nieuwe wegen en oplossingsrichtingen voor de uitdagingen van de maatschappij te vinden. Dit via het bieden van duidelijke richting, goede planning gekoppeld aan hoge productiviteit, efficiëntie en service aan de gemeenschap die zij dient.

Waaruit hebben de mensen in 2002 geput, welke positieve ontwikkelingen hebben hun het vertrouwen gegeven om die visionaire weg op te gaan:

- * professionele benadering van het toerisme via "Curaçao Experience" met een verhoging en

- * vermoedelijk record van stay-over toeristen
- * gerichte planning verbetering dienstverlening met ISO-certificatie van o.a. verschillende bedrijven en diensten
- * grotere bedrijvigheid in de CDM-dok met o.a. service aan "Vision of the Sea"
- * Renovatie Ouderentehuis Habaai
- * E-commerce wetgeving, E-commerce park te Vredenberg
- * Succes Amstel Bright
- * Realisatie van o.a. Hotel Kura Hulanda, Royal Resort
- * Het opbellen om 09.00 a.m. van Aqualectra op 29 mei 2002 in verband met te hoge spanning bij een klant en vóór 12.00 's middags was het serviceteam present.
- * Op 29 mei Miss Curaçao Anayette Statia in Puerto Rico, Izzaline Calister en Randal Corsen die vandaag de Jazzweek openen in Ole Ole, Andrew Jones in Atlanta, Randall Simon in Detroit, groep 2020 in UNA.

Tot slot wil ik u een gedachte meegeven die naar mijn mening bepalend is voor ons succes:

De Duitse dichter Heinrich Heine stond op een dag met een vriend voor een grote kathedraal in Frankrijk. Zijn vriend vroeg hem. "Heinrich waarom kunnen mensen deze kathedralen niet meer bouwen?"

Heinrich antwoordde: "Beste vriend, in de dagen van deze grote kathedraal hadden de mensen nog overtuigingen. Nu hebben wij meningen. En met een mening kun je geen grote kathedraal bouwen, alleen met een overtuiging. Overtuigd van ons eigen kunnen, overtuigd van de waarde van de steen die wij bijdragen."

Met dank aan:
Jeugdadviesraad Fed. Ant. Jeugdzorg
3d consult A. Isings
Mack Graphic Studio en

Who are the workers of 2020? Today they are about six to ten years old. They have been raised in the company of Nintendo games, MTV and the internet. They are beyond just being comfortable with the keyboard: they embrace it as a social tool.

Bronnen:

Policies and Strategies for promoting sustainable growth (Final Report IDB 1997).

Elements for a Strategy for Economic Recovery and Sustainable Growth (Interim Report World Bank december 2000).

Prospects and Policies under Changing Conditions (World Bank August 1986).

Sustaining Growth of Curaçao's Economy in the 1990's (Carana Corporation).

The Challenge!Network/Forum (www.chforum.org).

Het Curaçaose Plantagebedrijf in de 19 eeuw. W.E. Renkema. Danville City vision

Vishon Kòrsou Document "Na kaminda pa e vishon pa Kòrsou".

Hoe zal het zijn op Curaçao in 2020 ?

Mrs. Suzy F.C. Camelia-Römer--J.L. M.

Minister van Nationaal Herstel en Economische Zaken van de Nederlandse Antillen

Voor beleidsmakers is het van wezenlijk belang om de maatschappij te analyseren en prognoses te maken zodat ten aanzien van zaken waarvan wij een bepaalde ontwikkeling wensen concrete actie kan worden genomen om de gewenste situatie te bereiken.

Bij een scenarioverkenning gaat het erom, om ten aanzien van belangrijkste veranderingsfactoren binnen de maatschappij de mogelijke ontwikkelingen na te gaan en de maatschappij te schetsen zoals die zich tengevolge van de veranderingsfactoren naar verwachting zullen ontwikkelen.

De scenarioverkenning gaat uit van extrapolatie van bekende gegevens en veronderstelt derhalve beleidsarme uitgangspunten.

Het is noodzakelijk om objectiviteit te betrachten bij de keuze van de veranderingsfactoren van de scenarioverkenning. Voorts bleek het nodig een visie te formuleren omtrent de maatschappij zoals wij die graag zouden willen zien, ten einde de acties en middelen te bepalen die nodig zijn om de veranderingsfactoren aan te sturen.

Een optimistisch, realistisch of pessimistisch scenario wordt immers gezien vanuit een bepaald wereldbeeld. Het bepalen van bestanddelen die wij verankerd zouden willen zien in de maatschappij, houdt derhalve in dat wij een visie moeten formuleren op de maatschappij zoals wij die voorstaan.

Voor deze exercitie ben ik te rade gegaan bij Vishon Korsou, die ten aanzien van 7 sectoren van de maatschappij een visie heeft ontwikkeld met behulp van participatie van vele burgers en organisaties.

Dit leidt tot het volgende beeld:

<i>Visie Vision Kòrsou per Sector</i>
Onderwijs Een onderwijssysteem dat iedereen de gelegenheid biedt zijn maximale vermogen te ontwikkelen, alsmede tot continue om- bij- her- scholing ten einde aan de eisen te voldoen van maatschappelijke verantwoordelijkheid en een moderne technologische en geglobaliseerde samenleving
Economische ontwikkeling Een duurzame economische ontwikkeling gericht op export, gestoeld op een aantrekkelijk investeringsklimaat en die geschikte werkgelegenheid biedt aan de lokale werknemers
Kwaliteit van het leven Een kwaliteit van het leven met een maatschappelijke sociale en spirituele bewustzijn, een gezonde levenswijze met eerbied voor het natuurlijk milieu en een gezamenlijke aandacht om de gemeenschap te verbeteren
Overheid Een efficiënte en effectieve overheid, die verantwoording aflegt, die kwalitatief goede basisvoorzieningen levert en die de juiste voorwaarden schept voor een gezonde sociaal en economische ontwikkeling
Private sector Een private sector die het welzijn van de gemeenschap beschermt, die initiatief neemt voor een positieve ontwikkeling, met hoge ethische waarden, waar een ieder eigen verantwoordelijkheid draagt voor zijn daden
Infrastructuur Een infrastructuur die bijdraagt tot onze sociale- economische ontwikkeling en onderwijs, waarbij Curaçao moet dienen als model voor de wereld
Informatie en Communicatie Technologie Informatie en Communicatie Technologie die concurrerend is met de rest van de wereld en bereikbaar voor iedere burger, bedrijf, overheid of niet op winst gerichte organisatie

In het realistisch scenario moeten wij ervan uitgaan dat na het extrapoleren van de gegevens waarover wij beschikken ten einde de mogelijke scenario's te bepalen in de ontwikkeling van de maatschappij, zowel de overheid als de private sector zich in zal zetten voor het bereiken van hun visie. Beleid, doelstellingen en strategie zullen op grond van die visie worden bepaald en nagestreefd. Het is hét moment om de veranderingsfactoren te bepalen ten einde die te beïnvloeden.

Volgens "the ChallengeForum", een website van internationale experts, overheidsdepartementen en multinationals, kunnen de volgende veranderingsfactoren worden genoemd:

<i>Veranderingsfactoren</i>
1. Groeiende (internet)verbindingen, de mogelijkheden en gevolgen
2. Economische grondslagen
3. De implicaties van sociale en demografische veranderingen
4. Kennis en technische mogelijkheden
5. Natuurlijke systemen (milieu) en menselijke invloed

Elk van deze veranderingsfactoren wordt vervolgens in 8 factoren onderscheiden die verder worden uitgewerkt.

Bij analyse van de verschillende veranderingsfactoren worden wij geconfronteerd met het feit dat de kleine schaal van de Nederlandse Antillen met zich meebrengt dat veel van de belangrijke veranderingsfactoren die onze gemeenschap direct beïnvloeden de facto buiten onze directe invloedssfeer liggen, doordat zij door ontwikkelingen in het buitenland bepaald worden. Deze omstandigheid delen wij met veel kleine staten, vandaar dat in het kader van de Verenigde Naties het begrip Small Island Development States is ontwikkeld. Immers de kleine staten hebben te maken met extra kwetsbaarheden in relatie tot alle veranderingsfactoren. Daarom is ook een "vulnerability index" in ontwikkeling, om deze bijzondere

kwetsbaarheid in beeld te brengen, ten einde met gericht beleid deze te verminderen. Ook binnen het kader van de Association of Caribbean States en de World Trade Organisation wordt in dit kader speciale aandacht besteedt aan kleine economieën en hun speciale problemen om te integreren in het wereldhandelssysteem.

Een factor die eveneens in het scenariodenken mee moet worden genomen is de Koninkrijksband en de bestuurlijke relatie met Nederland. Deze zullen geanalyseerd moeten worden en ingebracht als veranderingsfactoren.

De globalisering en de veelheid van bilaterale en multilaterale verbanden in de wereld en de wijze waarop deze onze maatschappij beïnvloeden is ook een factor die op zich verdere analyse behoeft.

In deze inleiding beperk ik mij echter tot slechts een oppervlakkige beschouwing van de door "the Challenge! Forum" aangegeven veranderingsfactoren.

Een realistisch scenario van Curaçao in het jaar 2020.

1.1. Groeiende (internet)verbindingen en de mogelijkheden en gevolgen.

Het aantal tv's bedroeg in percentages in 1992 94,3 % en in 2001 en in 2001 96,2 %, het aantal videos 54,8 % en in 2001 59,7 %. het aantal vaste telefoon verbindingen was in 1992 81,3 % en in 2001 76,4 %, het aantal pc's bedroeg in 1991 9,4 % en in 2001 33,4 %. Het aantal internetverbindingen bedroeg in 1991 0% en in 2001 21%. Het is duidelijk de trend dat het aantal verbindingen toeneemt!

De mogelijkheden van verbindingen zijn en zullen verder toenemen. De moderne communicatie middelen zullen een grote impact hebben op het onderwijs onder andere door middel van e-learning, op de economie door een totaal verschillende vorm van dienstverlening en goederen productie, op de politiek omdat een ieder zich ten aanzien welk onderwerp dan ook kan informeren, op de wetenschap dat veel meer van zichzelf zal kunnen eisen, in wezen veranderd heel ons maatschappelijk functioneren. Wij worden alle-

maal 24 uur per dag bereikbaar waar dan ook ter wereld. We creëren een kunstmatige wereld om ons heen, en wonen in "smarthouses", werken in "werktuinen" (m.a.w. niet op één werkplek), en functioneren vanuit zeer persoonlijk geconditioneerde geautomatiseerde omgevingen.

De expansie van verbindingen zal zich in de hele wereld voortzetten, terwijl de kosten zullen blijven dalen.

De geografische ligging van landen wordt in belangrijke mate van minder belang bij het inrichten van de economie, delen van werkzaamheden van bedrijven worden uitbesteed. De snelheid van verbindingen bepaald het concurrerend vermogen van bedrijven. De eisen aan de overheid ten aanzien van vereenvoudiging en snelheid van beslissingen worden groter. De verschillen in de maatschappij tussen hen die verbindingen "bezitten" en zij die dat niet doen worden groter, er ontstaan meer arme landen versus minder zeer rijke landen.

1.2. Economische grondslagen

Het is moeilijk een scenario te presenteren voor een kleine open economie als die van Curaçao. Deze is namelijk zeer gevoelig voor externe factoren, of schokken. Deze factoren kunnen economische ontwikkelingen van andere landen betreffen zoals de devaluatie van de bolivar, stijging van olieprijsen, zij kunnen beïnvloed worden door beleid in andere landen zoals bijvoorbeeld door de 'verbrusseling' van Nederland waardoor ten gevolge van de invloeden van de verbrusseling de Belasting Regeling Koninkrijk bemoeilijkt wordt, het kunnen gevolgen van natuurrampen zijn zoals de reeks orkanen die de Nederlandse Antillen hebben geteisterd, het zijn mogelijkwerwijs daden van terrorisme zoals 11 september 2001 te New York etc.

De trend van de laatste twee jaar is echter positief. Uit gegevens van de Dienst Economische Zaken Curaçao blijkt de totale economie te zijn gegroeid met 1% in 2001. Deze groei is gebaseerd op een groei in private investeringen van 4 %, en een groei in de export van 2 %. Voorts is het verblijfstoerisme met 7

% gestegen. De export in de economische zones was positief, evenals in de transportsector. Private consumptie daalde met 1 % en overheidsbestedingen daalden zowel consumptief als productief. De afname in consumptie is te mede het gevolg van de migratie.³ Het is te verwachten dat de ingezette groei zich doorzet in 2002, deze verwachting is voornamelijk gestoeld op een verwachte groei in toerisme van 7 % en in investeringen. Meer investeringen zullen lijden tot meer productie, meer exporten, meer werkgelegenheid, meer consumptie etc. Bovendien wordt verwacht dat de migratie verder afneemt.

Uitgangspunten bij de geprojecteerde economische groei zijn een aantal beleidsintenties, zoals het verder verbeteren van het investeringsklimaat, verder verminderen van redtape, een heldere en familierende belastingregeling en een flexibelere kapitaalmarkt. Het projecteren van de Curaçaose economie na 2002 is volgens de Dienst Economische zaken moeilijk door eerder beschreven gevoeligheid van een kleine open economie voor externe schokken.

Feit is dat Curaçao bij een stabiele macro-economische situatie, een goed investeringsklimaat, en een open en flexibele economie, de meeste groeikansen heeft. In 2020 kunnen wij wanneer wij zorg blijven dragen voor het scheppen van een goed investeringsklimaat, en bovendien zorg dragen voor een rechtvaardige inkomensverdeling, een duurzame economische ontwikkeling tegemoet zien. Uiteraard dient aan voorwaarden als goed onderwijs, ict-ontwikkeling, sociale zekerheid etc. te worden voldaan. Het op verantwoorde wijze omgaan met ons milieu is voor de duurzaamheid van de economie een *conditio sine qua non*.

1.3. De implicaties van sociale en demografische veranderingen.

Het is bekend dat onze bevolking vergrijst. In 1992 woonden in de Nederlandse Antillen 13.800 personen van 65 jaar en ouder. Dat was toen 6,7 % van de totale bevolking. In 1999 is dat opgelopen tot 15.300 personen, 7,4 % van de totale bevolking. Voor Curaçao speelt de vergrijzing een grotere rol, in 1999 was de bevolking 8,6 % 65 jaar of ouder. Bevolkingsvoorst berekeningen tonen aan dat dit proces in de komende 20 jaar zal versnellen. De bevolking in oudere leeftijdsklassen neemt sneller toe dan de totale bevolking.

Belangrijke oorzaak van de vergrijzing is het gedaalde kindertal bij vrouwen. Ook de migratie beïnvloedt de bevolkingssamenstelling. Uit beschikbare cijfers blijkt dat migranten vooral jongere personen zijn in de arbeidsactieve jaren (15-64 jaar). Deels zijn dat studenten, hetgeen een dip in de bevolkingspiramide voor de leeftijdsklasse 15-25 jaar verklaart.

De Curaçaose migranten betreffen vooral kinderen en jongeren. In meer dan de helft van de gevallen zijn zij jonger dan 25 jaar, een derde deel is jonger dan 18 jaar. In de laatste jaren is het aandeel ouderen (vooral boven 45) ook toegenomen, maar de meerderheid van de vertrekkende personen blijft jonger dan 25 jaar.

Uit een onderzoek van de Permanente Commissie voor bevolkingsvraagstukken van begin 1999 blijkt dat potentiële emigranten voornamelijk personen betroffen tussen 18 en 45 jaar. De helft blijkt een middelbare opleiding te hebben, een kwart een hogere en het resterende kwart dus een lage. Vergeleken met de rest van de Antilliaanse bevolking zijn de migranten veel beter opgeleid, in totaal heeft 34 % van de bevolking ten hoogste een lagere school opleiding, 58 % van de bevolking heeft een middelbaar niveau (mavo, lbo, havo, mbo, vwo) en de resterende 8 % heeft een opleiding op hoger niveau (HBO en universiteit). Dit betekent dat er een braindrain op het eiland heeft plaatsgevonden en nog steeds plaats vindt.

Er is een directe relatie tussen de arbeidsmarkt en migratie. Het onderzoek van de Permanente Commissie voor bevolkingsvraagstukken wijst in de richting van betere kansen op de arbeidsmarkt, terwijl een in 1998 verschenen artikel in modus wijst op de hoge correlatie tussen werkeloosheid en migratie.

Deze migratie betekent versmalling van de actieve deelnemers aan de economie, minder productiviteit tegenover meer mensen om voor te zorgen, en een extra druk op pensioenfondsen. Een additionele druk op de samenleving vindt plaats doordat een groot aantal van de afgestudeerden in het buitenland blijft.

Opmerking verdient dat uit de laatste cijfers van het Bevolkingsbureau te Curaçao blijkt dat de emigratie in 2001 is afgenomen, de indicatie is dat deze afname zich voort zal zetten mede ten gevolge

van het ingezette herstel van de economie.

Vanuit de regio emigreren veel Spaanstaligen, Engelstaligen en Franstaligen naar Curaçao. De gemiddelde opleiding is lager dan bij ons. Dit zal gevolgen hebben voor het gemiddeld opleidingsniveau in de arbeidsactieve leeftijdsgroepen, het onderwijs, en de economie.

Een realistisch scenario voor 2020 is dat door een gerichte emigratie- en integratie beleid, de verschillende bevolkingsgroepen zullen integreren. De bevolking zal groter zijn waardoor de basis voorzieningen die de overheid voor zijn rekening moet nemen betaalbaarder zijn geworden.

1.4. Kennis en technische mogelijkheden.

Alhoewel kennis en techniek door alle andere veranderingsfactoren heen spelen, is het belang dermate dat het in beeld moet worden gebracht. Het is duidelijk dat de economische structuur van landen is veranderd ten gevolge van kennis, de term 'kenniseconomie' is geen onbekende. Door kennis zijn productieprocessen veranderd, de dienstverlening is veranderd, en geografische ligging is van veel minder betekenis geworden. De typen banen zijn veranderd, er wordt een veel grotere vaardigheid van de werknemers gevraagd. De implicaties voor de inrichting van het onderwijs zijn enorm. De omgeving waarbinnen de mens opereert is zeer veranderlijk en vereist de capaciteit om zich snel te kunnen aanpassen. "Best practice benchmarking" zal steeds meer toenemen. Management van kennis, van informatie zal steeds belangrijker worden. De overheid digitaliseert, de druk en concurrentie worden groter.

Gezien het feit dat wij steeds meer bewust zijn geworden van de noodzaak aan internationale normen te moeten voldoen is in 2020 een goed onderwijssysteem opgezet die voldoet aan de door Vis-hon Korsou gestelde normen.

1.5. Natuurlijke systemen (milieu) en menselijke invloeden.

In ons deel van de wereld zijn orkanen, vulkanische uitbarstingen en aardbevingen geen onbekenden. De Nederlandse Antillen hebben enkele grote orkanen gekend welke mede door de effecten op

de economie, de landsbegroting en de deviezen voorraad en ook effecten had voor Curaçao. Orkaan Lenny trof op 16 november 1999 Curaçao direct.

Naast natuurrampen zijn er menselijke aantastingen van de natuur, landbouwgronden zoals Damacor worden bebouwd, koraalriffen worden door onzorgvuldige vissers en duikers aange-tast. Overbevissing van onze wateren vindt plaats.

Dammen worden niet onderhouden. Veel bio-diversificatie wordt door mensen vernietigd.

Realistisch is dat wij voortgaan met de beleidsontwikkeling ten aanzien van het milieu. Mensen zullen steeds meer bewust worden van onze fragiele ecologie en de noodzaak deze te onderhouden ten einde als mens te kunnen overleven. In 2020 zullen wij in internationaal verbanden, zoals in het Association of Caribbean States afspraken hebben gemaakt en controle systemen ter bescherming van de Caribische zee hebben geïmplementeerd. Meeste landen ter wereld zullen zich hebben aangesloten bij multilaterale verdragen ten einde gezamenlijk te waarborgen dat de aarde bewoonbaar blijft.

Conclusie en aanbevelingen.

Ter afsluiting van deze exercitie wil ik twee aanbevelingen doen. Voor een goede beleidsvorming is het noodzakelijk dat er op een wetenschappelijk verantwoorde manier onafhankelijke prognoses en analyses gemaakt worden die als basis kunnen dienen voor beleidsvorming. Met curalyse is door het eilandgebied Curaçao een goed instrument ontwikkeld voor economische scenario's. Wij moeten echter verder gaan.

1. Het is noodzakelijk dat het Bestuurscollege een Centraal Planbureau voor Curaçao instelt. Het Centraal Plan Bureau moet onafhankelijk zijn, evenwel moet er toegang zijn tot vertrouwelijke beleidsinformaties zodat zij een oordeel kan geven over voorgenomen beleidsmaatregelen. Dit zal voor de bestuurder een goede grondslag vormen voor de door hem te nemen beleidsbeslissingen, die immers bedoeld zijn om

de scenario's te beïnvloeden.

2. De VBNA faciliteert de ontwikkeling van een website vergelijkbaar met de "the Challenge! Forum" waar Curaçaose experts, bedrijven en organisaties elkaar treffen ten einde de verschillende scenario's voor Curaçao te ontwikkelen.

Dank voor uw aandacht.

Bronvermelding;

1 Centraal Bureau voor de Statistiek, Dienst Economische Zaken van het eilandgebied Curaçao

2 UN Human Development Report 1999

3 zie noot 1 t.a.p.

4 "Aantal zestigplussers stijgt explosief, bevolkingsontwikkelingen op langere termijn". Modus Statistisch Magazine, jaargang 3 nummer 3 (september 1998)

5 zie noot 1 t.a.p.

6 "Migratiestromen en Arbeidsmarktontwikkelingen in Curaçao", Modus t.a.p.

Hoe zou het moeten zijn op Curaçao in 2020?

Chey Bottse—3e jaars student Bedrijfskunde UNA

Mijn naam is Chey Bottse, ik studeer bedrijfskunde aan de UNA en mag u als afsluitende spreker de reactie van een student voorhouden op het onderwerp van vanavond, te weten Hoe zal het op Curaçao zijn in 2020 ?

Naar mijn mening is de vraag hoe het moet zijn belangrijker en hoe bereiken we een zo goed mogelijk Curaçao?

Er zijn vele afzonderlijke zaken die ik zou willen bespreken, maar ik heb gekozen om mij te beperken tot de feitelijke mogelijkheid van daadwerkelijke vorming en beïnvloeding van onszelf en dus de toekomst : namelijk ons onderwijs.

Ons onderwijs is helaas nog steeds gericht op het Nederlandse systeem en we verwachten dan ook nu in 2002 dat we met de invoering van de basisvorming of welk reparerend Nederlands onderwijssysteem dan ook, alles weer op zijn poten komt in de toekomst. Naar mijn mening is dit een vergissing en dienen we goed uit te kijken hiermee.

We hebben hier op Curaçao genoeg slimme mensen. Mensen met enorm potentieel. Veel van deze mensen kunnen ontzettend goed leren, maar het systeem heeft hen onvoldoende leren ervaren dat er meer voor nodig is om te slagen in de maatschappij en echt wezenlijks iets bij te dragen aan het eiland.

Leren is een kunst die relatief gemakkelijk is. Net even genoeg concentratie, discipline en beloning kunnen ervoor zorgen dat de meeste mensen een diploma halen. Maar wat hebben we aan allerlei slimme koppen, die hun studietijd inrichten met het puur leren van een les en niets doen om zich sociaal aanwendbaar te maken voor de maatschappij?

Het is mijn stellige overtuiging dat we een groot tekort hebben aan inzetbare mensen met eigenschappen om de toekomst gunstig te bepalen.

Dit tekort wijt ik voornamelijk aan het onderwijssysteem welke helaas niet levert wat we echt nodig hebben.

Op Curaçao word er veel te weinig gedaan aan de sociale vorming van mensen. Men geeft het schouderklopje aan de student die een 9 haalt voor een vak als bedrijfsadministratie, maar vraagt zich niet af of deze persoon wel weet hoe hij of zij zich later moet redden in het bedrijfsleven en de sociale maatschappij.

Het is dan ook geen geheim dat de bedrijven nauwelijks gebruik maken van onder andere de studenten van de U.N.A., want het algemene beeld van het sociaal niveau van de Curaçaose student is twijfelachtig.

Er wordt op Curacao veel te weinig gedaan om dit te veranderen en als er iets aan wordt gedaan dan roept de doelmatigheid vraagtekens op.

Er zijn velen die met mij vinden dat het Curaçaose onderwijs zwak is.

De jaarlijkse braindrain van middelbare scholieren naar het buitenland bewijst dit ook.

Als het financieel kan, dan laten de ouders liever hun kind naar Nederland of Amerika gaan om te studeren. Moeten we ons niet eens gaan afvragen, wat er daar gebeurd wat we hier niet hebben? Hoe kunnen we dit bereiken?

Sociaal maatschappelijke vorming van de jonge mens gebeurt hier nauwelijks. Een persoon die actief is in een studentenvereniging of een vrijwilligersorganisatie, krijgt hier niet of nauwelijks de waardering die hij behoort te krijgen. Integendeel, je wordt gezien als een strebertje.

Het ontgaat velen dat juist in organisaties als een studenten-

vereniging men simpele, maar zeer belangrijke vaardigheden voor het leven leert.

Men leert improvisatie, gevoel voor innovatie, vindingrijkheid, leiderseigenschappen, weerbaarheid, samenwerken, incasservermogen, luisteren naar anderen, prestatiedrang, verantwoordelijkheidsgevoel, zelfredzaamheid en vooral zelfwerkzaamheid.

Bij de meeste onderwijsinstellingen schiet men enorm tekort aan het vormen van deze belangrijke elementen van het leven. Men besteedt er veel te weinig aandacht aan. Als er vanuit de ouders kritiek wordt geleverd op het onderwijs, wijzen de onderwijzers weer naar de ouders.

Volgens de onderwijsinstellingen is het de taak van de ouders om hun kinderen deze elementen bij te brengen. Maar als de ouders ook ontoereikend sociaal maatschappelijk zijn opgeleid, hoe kunnen zij deze vaardigheden dan aan hun kinderen leren?

Praktisch alle problemen waarmee we momenteel te maken hebben, zijn terug te voeren naar een chronisch gebrek aan sociale vaardigheden.

Hoewel ik zelf van feesten hou en al aardig merengue heb leren dansen, vind ik het verkeerd dat we een feest als het oogstfeest vieren. We verdienen het toch niet, want we hebben toch niets geplant. Wat rechtvaardigt dan zo'n gigantische uitgave? Naar mijn mening moet je presteren en dan heb je recht op een feest. Niet presteren maar wel feesten, is natuurlijk niet de goede methode.

Misschien ontgaat het veel mensen, maar de investering welke wij plegen met ons onderwijs levert steeds minder rendement en de opgeleidenen hebben steeds minder vooruitzichten voor de toekomst, omdat het systeem hen in de verste verte niet uitrust met juist die vaardigheden welke we nu zo missen en elke dag om roepen.

Het is mijn stellige overtuiging dat het onderwijsmodel van de Nederlandse Antillen onderworpen moet worden aan een kri-

tisch doelmatigheidsonderzoek.

Op geen enkel schoolrapport en ook in geen enkel schoolprogramma is er daadwerkelijke waardering voor zaken als leiderschap, improvisatie, gevoel voor innovatie, vindingrijkheid, weerbaarheid, samenwerken, incasseringsvermogen, luisteren naar anderen, prestatiedrang, verantwoordelijkheidsgevoel, vooruitstrevendheid, zelfredzaamheid en zelfwerkzaamheid.

Kijk om u heen en zie zelf hoe we elkaar de hele dag afkraken en elkaar eigenlijk nauwelijks het licht in de ogen gunnen.

Kijk om u heen en zie hoe vaak we graag in de rij staan voor de feestjes en medailles, naar als er fouten gemaakt worden wijzen we direct naar de ander. Het ontbreekt velen van ons aan verantwoordelijkheidsgevoel, loyaliteit en ook de durf om verantwoordelijkheid te dragen.

Kijk om u heen en zie hoe weinig inzet mensen hebben. Zelfs als ze betaald worden. Onze prestatiedrang is veel te laag, we zijn gauw tevreden.

Kijk ook eens hoe weinig er word gedaan om zelfredzaamheid en zelfwerkzaamheid te stimuleren op scholen.

Kijk hoe weinig er word gedaan om te voorkomen dat onze mensen steeds alles gratis willen hebben en het normaal vinden dat een andere de rekening betaald.

De materialistische drang wordt telkens groter en groter en we doen hier niets aan.

We zien een toename van chollerachtig gedrag, men schooiert, bedelt, enz. Vraagt u eens aan directeuren en managers van bedrijven hoeveel bedelbrieven zij wekelijks krijgen voor van alles en nog wat.

Niks Holland. Niks IMF. Gewoon wijzelf moeten de hand in de aarde steken en doen wat er gedaan moet worden. U begrijpt echter, dat hier een paar eigenschappen voor nodig zijn. En die moeten worden ontwikkeld.

Ik hoop dat diegenen die onze centen uitgeven gaan nadenken voor 2020 en ervoor zullen zorgen dat dit land geen kachelbouwers meer opleidt. Het zal hier zeker niet gaan sneeuwen. Het wordt tijd dat we de mens, die we met het dure model willen ontwikkelen nauwkeuriger in het achterhoofd houden en ons onderwijs systeem tegen de lamp houden. Het zal in elk geval onze positie in 2020 aanmerkelijk goed doen. Ik dank u voor het luisteren.

Willemstad, 29 mei 2002

Goede Consultants
Strategy & Interim Management

Locally present— Globally connected